

Priručnik za korišćenje sistemskog pristupa u implementaciji nacionalne strategije razvoja statistike (NSDS)

**PARIS21 Sekretarijat
31. oktobar 2007.**

Sadržaj

Uvod	3
Terminologija	4
Poglavlje 1: Sistemski pristup.....	5
Poglavlje 2: Pokretanje sistemskog pristupa	9
Poglavlje 3: Razumevanje okruženja donatorske pomoći	13
Studija slučaja: Razvojni kapaciteti Nacionalnog statističkog sistema Kenije	17
Studija slučaja: Jačanje nacionalnog statističkog sistema u Tadžikistanu	20
Studija slučaja: Višegodišnji integralni statistički programi u zemljama koje pristupaju EU.....	23
Studija slučaja: Državne smernice za praćenje MEDSTAT aktivnosti.....	23
Bibliografija	24
Aneks 1: Šablon za aranžmane združenog finansiranja	26
Aneks 2: Šta je to programski zasnovan ili sektorski pristup?	29
Aneks 3: Primena Pariske deklaracije o efikasnosti pomoći za finansiranje investicija u statistici ...	31

Uvod

Ovaj dokument pripremljen je prvenstveno da obezbedi operativne smernice za rukovodioce i finansijere Nacionalnih statističkih sistema. On pruža smernice u korišćenju sistemskog (ili programski baziranog) pristupa za podršku jačanju nacionalnih statističkih sistema. Ovaj pristup stavlja naglasak na važnost implementacije dobro izrađenih i realističnih nacionalnih strategija za razvoj statističkih podataka (NSDS), koje se zovu na i direktno povezane sa nacionalnim strategijama za smanjenje siromaštva ili drugim razvojnim planovima. Mnoge zemlje su izradile ili su u procesu izrade NSDS-a. Ključni zahtev je pomak sa pripreme planova i strategija (NSDS-a ili sličnih dokumenata) ka njihovoj implementaciji.

Na Trećem međunarodnom okruglom stolu o rukovođenju ka razvojnim rezultatima, koji je održan u Hanoju u februaru 2007., timovi zemalja učesnica uvideli su da je delotvoran i uspešan nacionalni statistički sistem neophodan kako bi se obezbedili podaci, potrebni za razvoj odgovarajućih politika, planirali deficitarni resursi, merio napredak, korisno usmerila pomoć i vršilo praćenje i evaluacija rezultata za rukovođenje ka razvojnim rezultatima. Okrugli sto je naglasio potrebu za podrškom kako bi pomoć statistici bilasrazmerno povećana, i da bi se to uspešno izvelo svako takvo povećanje mora uključiti usaglašenu i koordinisanu donatorsku pomoć u skladu sa principima Pariske Deklaracije o delotvornosti pomoći.¹

Mnogo je napisano od strane samih donatora i za donatore o prgramski-baziranom pristupu, uključujući i sektorske pristupe (SWAp). U bibliografiji su navedeni izvori u kojima su izložene detaljne smernice, ali one stavljaju naglasak na donatrosku praksu. Ove smernice se, u velikom delu, oslanjaju na takve dokumente, ali sa ciljem da pomognu zemljama u razumevanju i radu u okviru tih donatorskih okvira, koristeći se sistemskim pristupom da olakšaju srazmerno povećanje pomoći statistici i od strane vlade domaćina i od strane donatora.

¹ Aneks 3 izlaže glavne principe Pariske deklaracije i kako se oni mogu primeniti na statistiku.

Terminologija

Terminologija može da bude zbunjujuća pošto različite oragnizacije koriste mnoštvo termina. Ovde dajemo, za potrebe ovog priručnika, definicije onih glavnih koji su relevantni za sistemski pristup:

Nacionalni zavod za statistiku (NSO): Za potrebe ovog priručnika, NSO je centralna statistička agencija u jednoj zemlji, uključujući Nacionalne zavode za statistiku (ili statističke podatke), Centralni zavod za statistiku/statističke podatke, Državnu komisija za statistiku itd. NSO su obično odgovorne za određene statističke aktivnosti, čiji obim varira od jedne zemlje do druge, kao i za sveukupnu koordinaciju službenih statističkih podataka².

Nacionalni statistički sistem (NSS): Nacionalni statistički sistem se, uobičajeno, odnosi na agencije koje su odgovorne za proizvodnju i diseminaciju statističkih podataka, i šire gledajući, na zvanične organe koji se bave analizom i korišćenjem statističkih podataka. On obuhvata produkovane statističke proizvode; i ljude koji u tome učestvuju, uključujući i proizvođače i korisnike statističkih podataka. Osnovni koncept nacionalne statistike je objedinjavanje svih najvažnijih indikatora i skupova podataka u jedinstveni okvir, koji korisnicima pruža određeni stepen garancije o kvalitetu i integritetu podataka³.

Nacionalna strategija za razvoj statističkih podataka (NSDS): NSDS je strateški plan razvoja Nacionalnog statističkog sistema – ekvivalen sektorskim razvojnim programima u SWAp (pogledati ispod). Osnovne karakteristike NSDS-a, onako kako su ih definisale smernice PARIS21, prikazane su u okviru 2 ispod.

Programski pristup (PBA): *”Način angažovanja u razvojnoj saradnji, koja se bazira na principima koordinisane podrške programima razvoja koji iskazuju lokalno pripadništvo, kao što su nacionalna razvojna strategija, sektorski program, tematski program ili program specifične organizacije»* (Komitet za pomoć razvoju / Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj).

Sektorski pristup (SWAp): SWAp je programski pristup primenjen na određeni sektor, kao što je obrazovanje, zdravstvo ili poljoprivreda. On podržava sektorski razvojni program (SDP), koji predstavlja *«jedinstveni sveobuhvatni programski i budžetni okvir, koji obuhvata specifični, vremenski ograničen i finansijski iskalkulisan skup radnji i aktivnosti unutar sektora»* kao što je, u slučaju statistike, NSDS koji uključuje i vladine i donatorske resurse.

Sistemski pristup (bez akronima, oblik PBA): Pristup koji podržava program, koji je lokalna svojina i koji je lokalno vođen, za razvoj državnog Nacionalnog statističkog sistema (NSS) na sveobuhvatan i koordinisan način, tipično usredsređen na implementaciju nacionalne strategije razvijanja statističkih podataka (NSDS ili slično) i koji teži ka korišćenju državnih sistema i procedura prilikom implementacije. Sistemski pristup primenjuje programski baziran/sektorski pristup statistici kao tematskom području.

² Službeni statistički podaci se prikupljaju, sastavljaju, i diseminiraju od strane vladinih službi i agencija “kao neophodni elementa u informacionom sistemu jednog društva, koji pruža vladi, privredi i javnosti podatke o privrednoj, demografskoj, socijalnoj i ekološkoj situaciji”, Osnovni principi službene statistike UN-a.

³ Priručnik za izradu nacionalne strategije za razvoj statističkih podataka (NSDS) PARIS21.

Poglavlje 1: Sistemski pristup

Uvod

Sistemski pristup razvijen je za primenu na izgradnji statističkih kapaciteta kako bi se olakšalo srazmerno povećanje vladine i donatorske podrške statistici. Pristup se, u velikom, delu oslanja na lekcije naučene iz sektorskom pristupa (SWAp), koje su uspešno korišćene u zdravstvu, obrazovanju i poljoprivredi⁴. Ovo je tematska primena takvog pristupa usmerena ka podršci programa, koji je lokalna svojina i koji lokalno vođen, razvoju Nacionalnog statističkog sistema na sveobuhvatan i koordinisani način, i koji teži ka upotrebi državnih sistema i procedura prilikom implementacije. Proces pripreme statističke strategije, koja pokriva sve ili, barem, glavne delove, nacionalnog statističkog sistema obezbeđuje okvir u kojem sistemski pristup (nazvan i programski baziran pristup) može da se koristi kako bi pružio koordinisanu i usklađenu finansijsku i tehničku pomoć. Statistika je tematski program na koji se može primeniti programski zasnovan pristup kao što je to urađeno u slučaju podrške drugim oblastima kao što su HIV/AIDS, bezbednost prehrambenih namirnica i životna sredina.

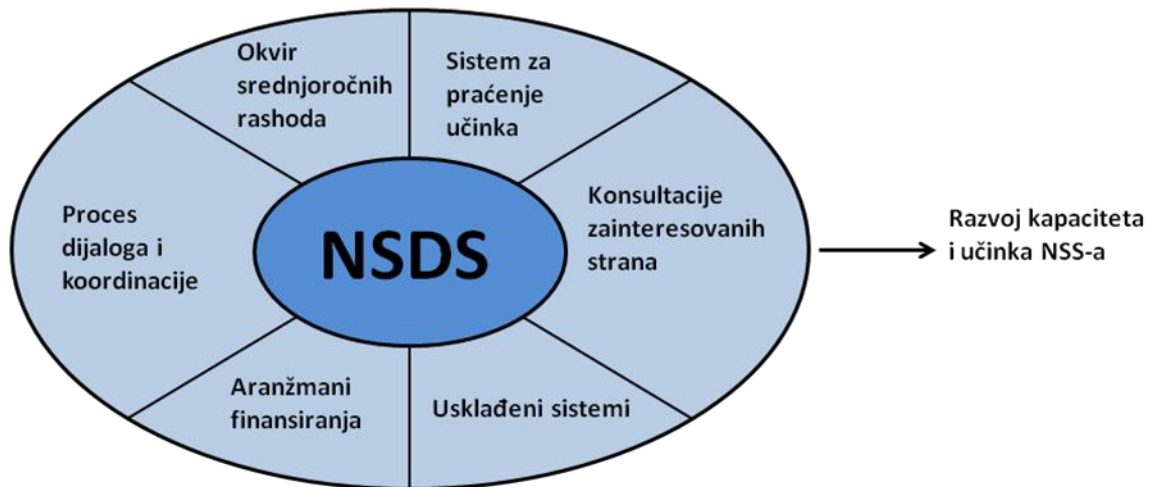
Glavne komponente sistemskog pristupa su:

- Politika, strategija i program službene statistike koji izražavaju jasnu nacionalnu pripadnost
- Srednjoročni budžetski okvir koji odražava dugoročnu strategiju
- Sistematsko organizovanje programskih resursa
- Sistem praćenja učinka kojim se meri napredak i koji ojačava odgovornost
- Mehanizmi za obimne konsultacije, koje uključuju zainteresovane strane, i obuhvataju sisteme za dijalog i koordinaciju u nacionalnom statističkom sistemu
- Procesi pod vođstvom vlade domaćina za koordinaciju i dijalog među donatorima
- Usaglašen proces kretanja ka harmonizaciji procedura za budžetsko i finansijsko rukovođenje, nabavku, praćenje i evaluaciju.

Na dole prikazanom ilustrovanom dijagramu (prilagođenom od strane OECD: 2006) , sve ove ključne komponente usmerene su ka održivom jačanju kapaciteta NSS institucija i njihovog učinka u pogledu rezultata.

⁴ Aneks 2 pruža opšti istorijat o sektorskom i programski baziranom pristupu.

Komponente sistemskog pristupa

Na koji način će se razlikovati?

U mnogim zemljama, različiti donatori podržavaju različite delove NSS-a i različite programe u okviru institucija NSS-a.

Tako, tipično, određeni broj samostalnih projekata može biti podržan finansijskim sredstvima, koji su usmereni ka specifičnim statističkim rezultatima i povezani sa izgradnjom kapaciteta, često sa ograničenom koordinacijom između projekata i mnogostrukim donatorskim/vladinim procedurama. Ovo prouzrokuje visoke transakcione troškove i državama i donatorima. Takvo stanje obično nije dobro za optimiziranje oskudnih donatorskih resursa koji često deluju kao magnet, uvlačeći državne resurse u oblasti koje podržavaju donatori, bez opšteg pregleda šta su prioriteta statističkih rezultata i izgradnje kapaciteta.

S druge strane, sistemski pristup ima za cilj usmeravanje na resurse uzimajući srednjoročni pregled prioriteta statističkih rezultata i izgradnje kapaciteta u celokupnom NSS-u, pojačava i teži korišćenju lokalnih procedura i promovira koordinaciju donatorskih nastojanja pod vodstvom zemlje domaćina, uključujući i udruženu finansijsku i budžetsku podršku, kao odgovarajuću za obezbeđivanje više fleksibilnosti u upotrebi finansijskih sredstava. Donatori će se pre usredsrediti na rezultate nego ne specifične aktivnosti ili procese.

Korišćenje sistemskog pristupa u statistici uključuje upotrebu državne Nacionalne strategije za razvoj statistike (NSDS) kao jedinog programa i budžetskog okvira za koordinaciju, i između sektora i između donatora. Cilj je uskladiti vladine troškove za statistiku i celokupnu donatorsku pomoć i smanjiti transakcione troškove time što će se definisati ciljevi i rezultati koje treba postići i ustanoviti zajednički mehanizmi za implementaciju, praćenje napretka i izveštavanje.

Zašto usvojiti sistemski pristup?

Sistemski pristup će obezbediti veći fokus na strateška pitanja i koordinaciju, više dijaloga u NSS-u i uključenost relevantnih ministarstava, više prostora za državno vodstvo i vlasništvo, harmonizaciju pristupa i usklađivanje sa državnim politikama i više sposobnosti za srazmerno povećanje podrške, i istovremeno podizanje funkcionalnosti izgradnje kapaciteta.

Što se tiče podrške donatora, iskustvo pokazuje da je pomoć razvoju najdelotvornija kada donatori sarađuju međusobno, a izbegavaju fragmentovane i pojedinačne projekte. Od 2000. godine, sve više razvojne pomoći usredsređivalo se na podršku nacionalnim strategijama za smanjenje siromaštva. Udružena budžetska podrška bila je uspešna u velikom broju zemalja. Korišćeni su pristupi kako bi podržali implementaciju nacionalnih strategija u ključnim sektorima kao što su zdravstvo, obrazovanje i poljoprivreda. Do nedavno, međutim, ovi pristupi nisu bili široko primenjivani u investiranju u statističke kapacitete.

Nacionalna strategija razvoja statistike (NSDS)

Dobro pripremljeni NSDS se odnosi na celokupni nacionalni statistički sistem – uključujući statističke podatke koji se proizvode i koriste u relevantnim ministarstvima kao što su zdravstvo, obrazovanje i poljoprivreda – a ne samo na one koje proizvede centralna/nacionalna statistička agencija. On se bavi i tehničkim i statističkim pitanjima i organizacionim, institucionalnim, finansijskim i ljudskim kapacitetima resursa. (pogledati okvir 1 i smernice NSDS-a⁵). Zemlje koje su već u procesu pripreme dobro dizajnirane nacionalne strategije, prema tome, poseduju osnov za uspešni sistemski pristup sprovođenja nacionalnih statističkih strategija.

Većina zemalja započele su procese strateškog planiranja sa fokusom na svoje nacionalne zavode za statistiku (kao što je ilustrovano studijom slučaja „Razvijanje kapaciteta kenijskog Nacionalnog statističkog sistema“). Uganda predstavlja još jedan primer gde je, nakon što je strateški plan za statistički zavod Ugande uspešno dizajniran i njegova implementacija pokrenuta, pažnja usmerena na razvojne planove za sektorske statistike, koje su zatim uključene u usklađenu strategiju nacionalne statistike⁶. Ovi i ostali primeri, kao i preporučeni procesi za razvijanje usklađenog nacionalnog statističkog sistema, izloženi su u PARIS21 Banci za međusektorski afrički razvoj „Postavljanje sektorske statistike u glavne tokove: priručnik za razvijanje integrisanog Statističkog sistema“⁷.

Učiniti NSDS operativnim: Okviri izdataka

Okvir izdataka je ono što čini NSDS operativnim. NSDS treba da bude izvodljiv i realističan, da identifikuje prioritete koji su bazirani na proceni nivoa raspoloživih resursa i vlade domaćina i donatora. Sveobuhvatan NSDS će se usredsrediti na zahteve za resursima u NSS-u, uključujući i periodične i kapitalne izdatke i pokazati kako oni mogu postati održivi. On će se baviti efektivnošću postojećih politika, rezultata i institucionalnih struktura kroz program koji sadži kalkulaciju troškova i prioritete i na koji se neće gledati kao na „listu za kupvinu“ dodatnih aktivnosti.

Kako bi održala integritet i verodostojnost pristupa, vlada ne treba da traži, a donatori ne treba da nude, finansijska sredstva ili projekte koji su van okvira NSDS-a ili su nespojivi sa prioritetima.

Okvir 1: Nacionalna strategija za razvoj statistike treba da:

1. Bude vođena od strane države i da iskazuje pripadništvo državi, uključujući visoko rangiranu političku podršku
2. Bude usredsređena na zahteve, koji su integrisani u procese nacionalne razvojne politike, uzimajući u obzir državna regionalna i međunarodna

⁵ <http://www.paris21.org/documents/1401.pdf>

⁶ Plan Nacionalnog statističkog razvoja Ugande (2006.)

⁷ <http://www.paris21.org>

- opredeljenja
3. Bude razvijena na inkluzivan i konsultativan način
 4. Procenjuje sve statističke sektore i potrebe korisnika i pruža viziju i strateški plan za nacionalnu statistiku
 5. Izlaže sveobuhvatan program statističkog razvoja, u kojem su definisani prioriteti i koji sadrži vremenski raspored kako bi se izgradili kapaciteti za postizanje rezultata, uključujući planove za implementaciju, praćenje i evaluaciju, ali, takođe, da bude dovoljno fleksibilan da bi se prilagodio promenama
 6. Vodi računa o institucionalnim i organizacionim ograničenjima i procesima, uključujući i resurse, za održivi razvoj statističkih sistema i rezultata
 7. Izgrađuje kvalitet „primeren svrsi“, koji se oslanja na najbolju međunarodnu praksu i standarde
 8. Nadograđuje se na već postojeće i razvija se i nastavlja da udovoljava neposrednim potrebama statistike tokom procesa NSDS-a
 9. Reaguje na korisničke potrebe, ali je realističan u pogledu resursa
 10. Služi kao skladan okvir i za međunarodnu podršku statističkom razvoju i statističkim programima u nacionalnom statističkom sistemu.

Poglavlje 2: Pokretanje sistemskog pristupa

Koliko je sistemski pristup podesan?

Prvi uslov podesnosti je da se zemlja domaćin i centralna institucija (uobičajeno je da to bude Nacionalni zavod za statistiku) zainteresuju za ovaj pristup i da postoje donatori koji žele da se uključe.

Na zemljama i njenim razvojnim partnerima je da odluče da li sistemski pristup odgovara njihovim potrebama, ali sistemski pristup je, verovatno, najuspešniji za zemlje sa: manje razvijenim statističkim rezultatima, sa postojećim dobrim NSDS-on ili je on u razvoju, gde postoji snažna potražnja za poboljšanjem statističkih kapaciteta i za dobrim rukovodilačkim kapacitetom.

Šta će biti potrebno?

Faktori koji će, verovatno, biti važni su:

1. Dobro dizajnirana i realistična nacionalna strategija (NSDS ili slično) sa dugoročnom vizijom, svakako, je neophodni uslov za koordinisani pristup statističkom razvoju, ali, očigledno, nedovoljan. Foster i Fozard (2000.) izjavili su da „značajne sektorke finansije bilo kojeg tipa, programskog ili projektnog, verovatno neće pružiti održive koristi“ ukoliko postoji slaba sektorska politika.
2. Jasna nacionalna pripadnost i vođstvo NSS-a i na višim nivoim vlade, uključujući i podršku ministarstva finansija. Sistemski pristup će verovatno biti delotvorniji tamo gde je inicijativa za pripremu NSDS-a pokrenuta sa visokih funkcija vlade ili gde proces ima jasan mandat.
3. Aktivno učešće svih donatora koji su uključeni u podršku statistici u državi, koje teži ka koordinaciji donatorske podrške za NSDS od strane zemlje domaćina.
4. Integracija NSDS-a u šire nacionalno planske i budžetske procese (kao što su strategije za smanjenje siromaštva i okviri rashoda).
5. Osiguranje da NSDS definiše i bavi se širim statističkim sistemom: visoki prioritet treba da se pokloni sektorskim potrebama u NSDS-u i treba da se uzme u obzir postojeća i planirana donatorska podrška u NSS-u.
6. Osiguranje da NSDS identifikuje ključne rezultate pomoću kvaliteta „primerenog svrsi“: kako bi obezbedio realističnu platformu za dugoročni održivi razvoj nacionalne statistike, dok se istovremeno bavi i hitnim potrebama za podacima za razvojni progres.
7. Obezbeđenje sistemskih kapaciteta za rukovođenje i dogovore oko koordinacije u NSS-u – kao što je Statistička kancelarija.
8. Ustanovljavanje jednoobrazne implementacijske strukture i procedure nabavke, finansijskog rukovođenja i praćenja pre nego što se počne sa implementacijom, korišćenje zajednički usaglašenog okvira sa težnjom ka većem oslanjanju donatora na lokalne sisteme finansija i odgovornosti.
9. Ustanovljavanje podesnih mehanizama finansiranja zavisno od okolnosti u zemlji.
10. Obezbeđenje odgovarajućeg sistema praćenja i evaluacije (M&E).

Kako inicirati pristup?

Države (i donatori) moraće da ukažu na svoje opredeljenje da sistemskim pristupom nastoje da do kraja implementiraju NSDS. U slučaju država, ovo zahteva sledeće:

1. Da već postoji dobro pripremljena statistička strategija ili da je ona u procesu razvoja sa visokim nivoom političke podrške;
2. Zahtev ministra finansija ili ministra odgovornog za statistiku se upućuje donatorkoj zajednici, kojim se traži podrška za implementaciju nacionalne strategije za razvoj statistike i predlaže se korišćenje sistemskom pristupa.
3. Potrebni resursi za statistiku mogu ili će se identifikovati u vladinim budžetskim izdvajanjima i dalekoročnim okvirima nacionalnih resursa, na primer u okvirima srednjoročnih izdataka (MTEFs), gde oni postoje.
4. Otvara se dijalog se lokalnim predstavnicima donatora.
5. Svi donatori (ili barem najuži krug) koji imaju interes za podršku statistici su se usaglasili oko pristupa i, tamo gde je to podesno, identifikuje se vodeći donator kako bi pomogao u koordinaciji dijaloga sa vladom.
6. Postojeće inicijative u statistici se identifikuju i postoji jasno razumevanje na koji način će one biti uključene u sistemski pristup.

Koji kapaciteti i drugi faktori treba da postoje i/ili treba da se ojačaju?

- Vođstvo, pripadnost i politička volja.
- Finansijsko rukovođenje: čvrstina i transparentnost procesa vladinog budžeta i računovodstvenih i revizorskih sistema.
- Ljudska i institucionalna apsorpcija i imlementacioni kapaciteti: profesionalna stručnost i kvalifikacije osoblja: organizacioni aspekti kao što su strukture, procedure i uobičajene prakse odgovornosti; institucionalni okvir, uključujući zakone, politička načela i institucionalnu kulturu; sposobnost da se reaguje na promene.
- Praćenje i evaluacija: sposobnost praćenja i izveštavanja o rezultatima.
- Integracija statističkog programa u strategije smanjenja siromaštva (PRSP ili slično).
- Stepem uključenosti donatora; postojanje mehanizama za koordinaciju između donatora kojima rukovodi vlada.
- Mehanizmi koordinacije i postizanja konsenzusa među zainteresovanim stranama.
- Sposobnost da se nastavi upravljanje postojećim programima, a istovremeno pružaju usluge.

Možda će biti potrebno izgraditi ili ojačati kapacitete u svim ovim oblastima. Veliki broj zemalja još uvek treba da izrade nacionalne strategije za statistiku (NSDS ili slično) i mnogima je, možda, potrebna koordinisana podrška donatora u obliku tehničke i/ili finansijske pomoći kako bi se ovi procesi pospešili. Tipična pojava je da će kapaciteti u nekim ili svim sektorskim (ili kompetentnim) ministarstvima biti slabi ili da će im biti potrebna posebna pažnja u razvijanju sistemskom pristupa. Za promene je potrebno vreme i to može da bude mukotržno. Programi ne treba da budu previše ambiciozni i važno je tražiti mogućnosti „brzih uspeha“ kako bi se proces stimulisao. Jedna od prednosti sistemskog pristupa je usredsređivanje donatora na nastojanju da se koriste i izgrade kapaciteti nacionalnih sistema za planiranje, rukovođenje, sprovođenje, praćenje i evaluaciju doprinosa. Temeljna analiza pitanja kapaciteta i potreba u svim oblastima treba da se ugradi u početnu pripremu sistemskog pristupa.

Potencijal za fazni pristup

Neki aspekti sistemskog pristupa mogu da napreduju brže nego ostali – na primer bolja koordinacija i usklađivanje podrške među donatorima treba da se uvede što je pre moguće u svim zemljama – dok u drugima aspektima je, možda, potrebna izgradnja kapaciteta, na primer kapaciteta za rukovođenje sistemskim pristupom.

Evropska komisija (EC) predložila je logičan sled razvoja programski baziranih pristupa, koji mogu biti relevantni u slučaju statistike. U primeni ovog modela na statistiku, kao „netradicionalne“ ili tematske oblasti, prioriteti će biti sledeći:

- Faza 1 – uspostavljanje „pravog“ načelnog i upravljačkog okvira, kao što je NSDS ili srednjoročni budžetski okvir i mehanizama NSS-a; donatorski dijalog i procesi koordinacije kojima rukovodi vlada. Jednom kada se ustanove ovi elementi, može se reći da je osnovni sektor/sistemski program uspostavljen. Prema EC, „iskustvo veoma snažno sugerije da tek onda ozbiljno bavljenje kvalitetom upravljačkih sistema za sektorski program postaje izvodljivo“.
- Faza 2 – obuhvata tri preostale komponente: učinak sistema praćenja; mehanizmi konsultacije među korisnicima i ostalim zainteresovanim stranama; i harmonizacija sistema praćenja, određivanja budžeta, finansijskog rukovođenja i nabavke. (Ovde ne treba da se isključe korisničke potrebe koje su vitalni deo procesa izrade NSDS-a).

Opasnost da se izbegne prekid između izrade NSDS-a i implementacije. Mehanizmi implementacije (uključujući i finansijska sredstva) treba da se razrade kao sastavni deo u procesu izrade NSDS-a.

Mehanizmi dijaloga i koordinacije:

Sistemski pristup zahteva formalne mehanizme dijaloga i koordinacije kojima rukovodi vlada: (1) u celokupnom NSS-u, (2) sa korisnicima ili potencijalnim korisnicima statističkih podataka i (3) sa drugim zainteresovanim stranama, uključujući i donatore. Tamo gde ovakvi mehanizmi ne postoje ili su oni slabi, procesi razvijanja sistemskog pristupa bi trebalo da pomognu njihovoj izgradnji ili ojačavanju.

Tipično je da će Statistički savet ili Komitet za koordinaciju NSS-a biti odgovoran za upravljanje i koordinisanje razvojem u NSS-u, uključujući i savetovanje i usklađivanje statističkih rezultata. Takav organ imao bi formalne opise zadataka i aranžmane za podgrupe, redovne sastanke, predsedavanje i sekretarske odgovornosti itd.

Dijalog sa donatorima i procesi koordinacije kojima rukovodi vlada verovatno će biti odvojeni od koordinacije NSS-om kako bi se olakšale konsultacije, izgradnja konsenzusa i donošenje odluka između partnera, koji su uključeni u finansiranje sistemskog pristupa. On će biti ustanovljen u saglasnosti potignutim među partnerima.

Inkluzivne konsultacije sa svim zainteresovanim stranama trebalo bi da igraju ulogu tokom izrade NSDS-a i implementacionih procesa, uključujući i učešće u praćenju i evaluaciji.

Praćenje i evaluacija (praćenje izgradnje kapaciteta statističkih kapaciteta i razvojnih programa uopšte)

Praćenje i evaluacija trebalo bi da pokriju nekoliko dimenzija implementacije NSDS-a, uključujući:

- Implementaciju strategije NSDS-a i radnog plana, uključujući funkcionisanje mehanizama za konsultaciju i koordinaciju u nacionalnom statističkom sistemu
- Finansijske i rukovodeće sisteme
- Funkcionisanje partnerstva koji podržava sistemski pristup
- Ulaze, aktivnosti i rezultate
- Posledice na višem nivou, uključujući i rezultate izgradnje kapaciteta
- Konačne rezultate i uticaje, uključujući i ciljeve smanjenja siromaštva

Ovo može da se postigne ustanovljenjem zajedničkog skupa indikatora za praćenje statističkih programa i merenje napretka. Odabir indikatora obuhvata promišljanje koji indikatori imaju značaja za one kojima je stalo do postizanja značajnih rezultata. Oni se mogu usredsrediti na konačne rezultate, kao što su oni predstavljeni u Milenijumskim razvojnim ciljevima i onih koji se nalaze u strategijama za smanjenje siromaštva (ili slično) i na indikatore institucionalnog jačanja i druge procese, kao što je učešće zainteresovanih strana, a koje civilno društvo može usvojiti kako bi učinili svoje vlade odgovornim.

Građenje statističkih kapaciteta je šire, ali isto tako čini i deo potrebe za izgradnjom kapaciteta za praćenje i evaluaciju vladinih i donatorskih razvojnih programa, uopšte⁸. Razvijanje kapaciteta za praćenje i evaluaciju će zahtevati udružene napore kako bi se lokalni kapaciteti izgradili u većem broju područja. CIDA je primetila (2003) da „će izgradnja kapaciteta na individualnim, organizacionim i sistemskim nivoima, i razvijanje sofisticiranih alatki koje su potrebne za upravljanje kompleksnim programima, biti dugotrajan proces koji će iziskivati bar 10 godina napora». CIDA je identifikovala sledeća sporna pitanja kapaciteta, kojima se treba baviti prilikom praćenja i evaluacije sistema u zemljama u razvoju uopšte:

- PRSPs su veoma ambiciozni u pogledu indikatora i ciljeva. Prikupljanje potrebnih informacija je hendikepirano nedostatkom kapaciteta za proizvodnju informacija zbog zastarelih popisa, slabih statističkih sistema i nedovoljnih metoda i veština u prikupljanju pouzdanih informacija.
- Širenje informacija u različitim ministarstvima i organima (npr. između finansijskog i sektorskih ministarstava i njihovih pojedinih institucija).
- Loši kapaciteti i resursi u analizi i korišćenju informacija.
- Nedostatak koordinacije i povezivanja između onih koji proizvode informacije i korisnika.

⁸ PARIS21 Sekretarijat naručio je dokument o odnosu između statistike i praćenja i evaluacije.

Poglavlje 3: Razumevanje okruženja donatorske pomoći

„Ono što donator ima da ponudi je finansijska i tehnička pomoć, i najvažnije, spremnost da se upusti u fleksibilnija dogovaranja kao što je budžetska podrška, koja će omogućiti smanjenje transakcionih troškova i povećanu delotvornost. Zauzvrat, donator će očekivati poboljšanja lokalne odgovornosti.“ (CIDA, 2003.)

Pariska deklaracija o delotvornosti pomoći

U Pariskoj deklaraciji o delotvornosti pomoći (mart 2005, pogledati Aneks 3), donatori su se obavezali da povećaju svoje napore ka harmonizaciji, usklađivanju i rukovođenju programa pomoći kako bi postigli merljive rezultate.

Usklađivanje znači da će donatori raditi na načine koji daju podršku razvoju vladinih kapaciteta i vlasništva, zasnivajući svoju pomoć na nacionalnim politikama i planovima i koristeći nacionalne sisteme u upravljanju dostavljanjem pomoći. U opštem smislu, nezavisni projekti podrazumevaju manji stepen usklađivanja, dok programska podrška, naročito budžetska podrška, podrazumeva viši stepen usklađivanja.

Harmonizacija se odnosi na zajedničke aranžmane između vlada i donatora, i između samih donatora, na primer strategije združene pomoći i/ili instrumente objedinjene pomoći kao što su ujedinjena finansijska ili budžetska podrška.

NSDS obezbeđuje okvir vladama da razviju sopstvene nacionalne statističke sisteme, kao i donatorima da daju podršku ovakvim natojanjima, u skladu sa dobrim donatorskim principima u kontekstu Pariske deklaracije.

Instrumenti pomoći

Sam po sebi, sistemski pristup ne pruža i ne zahteva novi mehanizam donatorske pomoći. On može da obuhvata niz instrumenata pomoći. Donatori koji ne mogu da daju doprinos u „zajednički fond“ delovali su kao dopuna programski-baziranim pristupima, svesno prilagođavajući svoje projekte prioritetima koje je izrazila vlada i pored toga što su zadržavali projektni sistem.

Postoje tri glavna mehanizma za finansiranje sistemskih pristupa; svaki od njih poseduje određene prednosti i nedostatke, ali izbor jednog od njih, konačno, zavisi od prilika u kojima se zemlja nalazi:

1. Objedinjavanje svih finansijskih fondova – možda je najbolje rešenje za koordinaciju i praćenje, u kojem je vlada domaćin odgovorna za administraciju i izveštavanje;
2. Objedinjavanje određenih donatorskih fondova, a da se ostalim doprinosima posebno rukovodi; i
3. Paralelno finansiranje, gde partneri prave sopstvene dogovore sa vladom domaćinom. Ovo može pružiti više fleksibilnosti, ali koordinacija finansiranja i aktivnosti može biti otežana.

Odluka o tipu instrumenta pomoći, koji ponudi bilo koji određeni donator, biće vođena opštim načelima o pomoći, ali u pojedinačnim slučajevima, verovatno, na nju će uticati perspektiva vladinih politika i odgovornosti, i ona celokupna i ona koja se odnosi na NSS; čvrstina izrade NSDS-a i kapacitet da se on sprovede; organizaciona i institucionalna sredina; i poverenje u vladine

procedure finansijskog upravljanja. Finansijska sredstva mogu doći u obliku zajma, kredita ili granta.

Uobičajeno je korišćenje niza različitih aranžmana pomoći, uključujući projektnu podršku i programsku podršku, kao što su objedinjeni fondovi i budžetska podrška, ili bilo koja kombinacija gore navedenih. Donatori mogu poželeti, takođe, da nastave sa podrškom individualnim programima, kao što su ekonomska statistika i zdravstveni informativni sistemi, ili veliki poduhvati kao što je desetogodišnji popis stanovništva. Ovo može uključiti tehničku saradnju, ili kao deo paketa ili nezavisno. Implementacija NSDS-a će trajati godinama i verovatno će uključiti više od jedne faze finansiranja od strane donatora. Veoma je moguće da podrška iz različitih izvora bude pružena na različite načine i da prati različite vremenske rokove, zavisno od donatorskih finansijskih ciklusa. ***Važna nova karakteristika je da svi doprinosi treba da se uklope u okvir NSDS-a.***

Projektna podrška

Projektna podrška u kontekstu sistemskog pristupa ne bi trebalo da podrazumeva uobičajeno poslovanje. Kontinuiranost i predvidljivost finansiranja su vrlo bitni. Kako bi se izbegla ograničenja nezavisnih projekata, ona treba da:

- Budu postavljena u kontekst NSDS-a
- Budu koordinisana sa drugim donatorima pod vođstvom vlade domaćina i na načine koji smanjuju transakcione troškove
- Da se bavi institucionalnim razvojem i izgradnjom kapaciteta
- Koristi lokalne procedure, kada god je to moguće
- Da se usredsredi na implementaciju NSDS-a
- Koristi izvršne agencije zemlje donatora samo da bi dala podršku lokalnim institucijama, a ne da aktivno upravlja svim aspektima projekta

Programska podrška

Programska podrška se razlikuje od projektne podrške u tome što ona uključuje doprinose koji su opštije prirode i koji se mogu koristiti fleksibilno za različite svrhe kao deo objedinjenih fondova. Finansiranje može da bude u sklopu budžeta ili van njega, što će reći da može ili ne mora biti pokrivena delom vladinog budžeta, i njome se može, ali i ne mora rukovoditi primenjivanjem lokalnih procedura. Ona može isto tako uključiti alokaciju sredstava za specifične tipove aktivnosti.

Programska podrška u sistemskom pristupu verovatno će biti obezbeđena ili u obliku objedinjenih fondova ili kao direktna budžetska podrška.

(1) Objedinjeni fondovi (Zajednička korpa)

Objedinjena sredstva odnose se na situaciju u kojoj se veći broj donatora usaglasio da doprinese zajedničkom fondu ili „korpi“. Objedinjena sredstva, obično, uključuju upotrebu bankovnog računa rezervisanog za posebne svrhe, koje su identifikovane dogovorom između vlade i donatora koji učestvuju u toj grupi. Objedinjeni fondovi zahtevaju jasne i usklađene procedure koje prate svi donatori – učesnici u finansiranju. Harmonizacija i koordinacija objedinjenih sredstava može da se izvršava na dva načina. Ili je donatorski promet integrisan u vladin budžetski sistem ili se koristi pojedinačni skup donatorskih procedura, na primer procedure Svetske banke o upravljanju fondovima u ime drugih donatora, koji se javljaju kao sufinansijeri, u obliku određivanja pevereničkog fonda.

EC je kratko izložila glavne koristi objedinjenih finansijskih sredstava kao sledeće:

- „Oni mogu smanjiti transakcione troškove uvođenjem zajedničkog izveštavanja, izdataka, računovodstvenih i nabavnih procedura za aktivnosti koji bi, u suprotnom slučaju, bile finansirane kroz niz odvojenih projekata.
- Udruživanje aktivnosti nekoliko donatora u jedan finansijski aranžman može olakšati proces harmonizacije sa vladinim politikama i programskim sistemima izdataka.
- Može odebediti koristan „poligon za učenje“ za izgradnju poverenja između vlade i donatora i tako olakšati prelazak na direktnu budžetsku podršku i primenu vladinih procedura.“

Ipak, EC takođe skreće pažnju na činjenicu da objedinjeni fondovi nameću sami svoje transakcione troškove i da ovi mogu da budu preveliki u odnosu na postignute dobitke, ukoliko se ne usvoji relativno jednostavna formula. Oni predlažu da se izvrši vrlo pažljiva procena mogućnosti prelaska direktno na budžetsku podršku.

(2) Budžetska podrška

Budžetska podrška je programska podrška, koja se direktno obezbeđuje institucijama vlade domaćina, da se utroši kao deo njihovih budžeta i primenom njihovih sopstvenih sistema finansijskog upravljanja. Iako budžetska podrška uključuje, takođe, i objedinjavanje sredstava, ona se razlikuje od objedinjenih fondova time što se donatorska sredstva mešaju sa sredstvima primaoca i po većoj fleksibilnosti, koja se daje vladi domaćinu prilikom korišćenja ovih fondova.

Pre nego što se obezbedi budžetska podrška, donatore treba uveriti u solidnost sistema finansijskog rukovođenja u domaćim institucijama, u njihovo opredeljenje za ispravna načela, i njihov kapacitet za isporuku rezultata.

Tehnička saradnja (ili tehnička pomoć)

Tehnička saradnja predstavlja podelu znanja i stručnosti u pogledu osoblja (npr. konsultanti, i drugi specijalisti), obuke i stipendija, znanja i istraživanja. Cilj je preneti znanje i doprineti izgradnji kapaciteta zemalja u razvoju. Nezavisna tehnička saradnja može biti dostupna kao podrška sistemskim pristupima, a određena tehnička saradnja može još uvek biti povezana sa pripadnicima zemlje donatora ili grupama zemalja (npr. Građani Evrope ili Komonvelta), mada ovakav trend teži predaji rukovođenja tehničkom saradnjom vladama i većem korišćenju jug-jug saradnje. Donatori mogu želiti da nastave da mobilišu opredeljenje građana svojih zemalja tamo gde su postigli relativnu prednost u oblasti razvoja kapaciteta, kao dela šireg odnosa između dve zemlje – npr. u obliku „twinning“ projekata.

Okvir 2: Neki interesantni citati o efikasnoj pomoći:

- O promovisanju lokalne pripadnosti: „Ono što je zaista važno u naporima ka održivom razvoju nije toliko ko sedi na mestu vozača, već da su svi oni koji se nalaze u vozilu odlučni da stignu na određenu destinaciju.“
- O razvoju kapaciteta: „Donatori ne treba da teže najboljoj praksi, već da identifikuju ono što je „dovoljno dobra“ praksa koja odgovara okolnostima“, sa naglaskom na „učenje uz rad“.
- O tehničkoj saradnji: „... aktivna uloga treba da se odigra (od strane građana zemlje donatora) u oblasti razvoja kapaciteta. Nije neophodno da ovo uključuje prodaju usluga (od strane građana zemlje donatora), ali to zahteva neki oblik kontakta između drugih društava i našeg sopstvenog, koji će dozvoliti (građanima zemlje donatora) da igraju katalitičku i

- potporna ulogu u područjima u kojima (građani zemlje donatora) imaju relativnu prednost.“
- O praćenju i evaluaciji: “... donatori žele da prenesu odgovornosti praćenja i evaluacije na zemlje u razvoju u vreme kada se kompleksnost programa ka postizanju razvoja povećava.“

Dokumenti o sistemskom pristupu

Nacrt šablona za Udruženi finasijski aranžman dostupan je u Aneksu 1.

Studija slučaja: Razvojni kapaciteti Nacionalnog statističkog sistema Kenije

Katalizatori promene

Godine 2002., nakon promene vlade, došlo je i do mogućnosti za dublje promene. Niz faktora se udružilo, uključujući: imenovanje novog direktora Centralnog zavoda za statistiku (CBS), koji je imao jasan stav o potrebi za promenom; nova vlada sa mandatom i opredeljenjem ka mnogo otvorenijem i transparentnijem upravljanju; ponovno angažovanje donatorske zajednice, sa potrebama za podacima kako bi planirali i programirali projekte pomoći; i potreba da se pripremi sveobuhvatna strategija smanjenja siromaštva. Naročito dva donatora pomoći, Odeljenje za međunarodni razvoj (DFID) Velike britanije i Svetska banka bili su posebno uključeni u statistiku, ali mnogi drugi razvojni partneri bili su, takođe, zainteresovani i voljni da obezbede finansijsku i tehničku podršku.

Razvijanje strateškog plana i implementacionog plana

Godine 2003., sa finansijskom podrškom DFID-a i povereničkog fonda Svetske banke, vlada Kenije pripremila je Strateški plan za CBS. On je bio baziran na veoma širokom konsultativnom procesu i preneo je niz preporuka, uključujući: usvajanje novih zakona o statistici kako bi se CBS transformisao u polu-nezavisnu agenciju, koju nadzire nezavisni odbor; uspostavljanje mehanizama za koordinaciju službenih statističkih podataka koje proizvode druge vladine agencije; razvijanje veština i stručnosti radne snage; investiranje u infrastrukturu; i implementaciju planova za poboljšanje najvažnijih serija podataka. Kabinet je usvojio Strateški plan i njegove glavne preporuke 2003. i Vlada je započela dijalog sa donatorskom zajednicom sa namerom da sastavi finansijski paket kako bi omogućila implementaciju plana.

Vlada je formalno zahtevala od Svetske banke pomoć u implementaciji plana. Združena misija identifikacije projekta između Svetske banke i DFID-a složila se oko narednih koraka u procesu. Priprema detaljnog implementacionog plana za pokretanje strategije viđena je kao najviši prioritet, uključujući i detaljni radni program sa određenim prioritetima i izdacima, koji je povezan sa Okvirom srednjoročnih izdataka (MTEF). Složili su se da implementacioni plan, takođe, treba da identifikuje ciljeve glavnih ulaza, aktivnosti i rezultata; i treba da odredi kako će napredak implementacije da se nadgleda. U isto vreme, prihvaćeno je da se Strateški plan fokusira na CBS. Usaglašeno je da više pažnje treba da se posveti razvoju Nacionalno Statističkog sistema (NSS) kao celine. Implementacioni plan, trebalo je, naročito, da izloži kako će se NSS razvijati i šta treba da se preduzme ne samo u sklopu CBS-a, već i u vitalnim partnerskim agencijama.

U skladu sa ovim stavom, CBS je osnovao tim da pripremi Strateški opšti implementacioni plan (SIMP) i, gde je to bilo potrebno, tehnička pomoć je obezbeđena partnerskim agencijama kako bi pomogle u identifikaciji svojih sopstevnih potreba i planova. Kroz regionalni projekat koji obezbeđuje pomoć zemljama da učestvuju u Opštem sistemu diseminacije podataka (GDDS) IMF-a, tehnička pomoć je, na primer, pružana u pripremanju strategije za poboljšanje korišćenja podataka u registraciji vitalnih događaja i kako bi pomogla pravosudnim i bezbednosnim agencijama (sudstvo, policija, zatvori i uslovno oslobađanje) da ustanove sisteme za sastavljanje statističkih podataka iz administrativnih arhiva. SIMP je završen do kraja 2003. godine, a zatim su usledile udružene misije za predprocenu i procenu, na kraju 2003. i u maju 2004. godine. SIMP je, naročito, izložio detaljni implementacioni plan, sa budžetom i za investicione i povremene troškove.

Operativni i donatorski finansijski aranžmani

Godine 2004., održana je radionica u kojoj su učestvovala sve glavne zainteresovane strane, uključujući donatorske agencije da bi razgovarale o načinima pokretanja SIMP-a Usaglašeno je da

CBS treba da osnuje Jedinicu za implementaciju projekta i bili bi ustanovljeni mehanizmi kako bi se rukovalo nabavkom i finasijama i izveštavalo o napretku u redovnim intervalima. Opšte uzev, svi donatori su se saglasili da rade sa PIU i da koriste njihove procedure kako bi upravljali svojim doprinosima.

Različite donatorske agencije zauzele su različite pristupe prilikom obezbeđivanja finasnsijske podrške za SIMP. DFID, na primer, je obezbedio osnovnu budžetsku podršku, i za ključne komponente SIMP-a kao i za ključnu početnu aktivnost, Integrisano istraživanje budžeta u domaćinstvima Kenije. Svetska banka, u saradnji sa vladom, pripremila je investicioni kreditni projekat , koristeći pokroviteljski projekat koji je ranije postojao, prilagodljivi priogramski zajam Statističkih kapaciteta (STATCAP) - ostali donatori usvojili su različite aranžmane. U praksi, ovo je obezbedilo veoma korisnu fleksibilnost. Zbog niza spoljnih razloga, koji nisu povezani sa samim STATCAP projektom, kasnilo se sa odobrenjem kredita više od 18 meseci. Ovo nije ozbiljnije odgodilo implementaciju, zato što je DFID bio u mogućnosti da obezbedi finansiranje u kratkom roku, a Svetska banka je mogla da obezbedi određeno avansno finansiranje kroz sredstva pripreme projekta.

Sadašnja situacija (sredina 2007.g)

Do sredine 2007. godine napravljen je značajan napredak. Zakon o statistici je usvojen u septembru 2006. , i stupio je na snagu u februaru 2007., i ovo je omogućilo osnivanje kenijskog Nacionalnog zavoda za statistiku (KNBS), kojim rukovodi Odbor, sa odgovornošću, između ostaloga, da koordinira razvoj nacionalnih statističkih sistema. Vlada je imenovala članove Odbora, uključujući i Predsedavajućeg, a direktor CBS-a je imenovan za Generalnog direktora kao vršioca dužnosti. Niz procesa još uvek treba finalizirati kako bi se izvršila tranzicija od CBS ka KNBS-u, i da bi se uspostavile rukovodilačke strukture. STATCAP kredit Svetske banke stupio je na snagu avgusta 2007. godine, a podrška ostalih donatora se nastavila. U isto vreme, budžetske rezerve za statistiku su povećane, više-manje u skladu sa SIMP. Što se tiče podataka, KIHBS je završen i prva dva izveštaja, uključujući i novi profil siromaštva u Keniji, su objavljeni. Podrška je obezbeđena većem broju statističkih agencija i njihove potrebe su bile uključene u godišnje radne programe, a planovi rashoda su pripremani svake godine. Konačno, sa osnivanjem Odbora KNBS-a, privremeni aranžmani saradnje, koji su ustanovljeni na početku, bili su u procesu zaključenja ili uklapanja u nove strukture. Dok ostaje još mnogo toga da se uradi, i dok tek slede pravi izazovi, obezbeđena je dobra osnova i opredeljenje ka promenama.

Lekcije

Gledajući unatrag, pojavilo se niz stanovišta koji mogu imati važnosti za druge zemlje koje odluče sa pokrenu proces razvijanja sistemskih pristupa u unapređenju statističkih podataka. Slede glavne lekcije iz Kenije:

- Potreba za snažnim vođstvom i priznavanje potrebe za promenom koja je potekla samog statističkog sistema. Ovo ne može da se obezbedi spolja.
- Potreba da se iskoriste promene u vanjskoj sredini za statistiku, kao što su, na primer, promena vlade u 2002. godini.
- Potreba da jedan ili dva donatora preuzmu vođstvo u radu sa vladom; u Keniji su to uradili Svetska banka i DFID.
- Potreba da se omogući dovoljno vremena kako bi procesi strateškog planiranja profunkcionisali i kako bi se apsorbovali rezultati, a zatim i nastavili. U Keniji, trebalo je više od 18 meseci da bi se Strateški plan i SIMP finalizirali.
- Potreba da donatori izraze dugoročno opredeljenje za statistiku
- Potreba za fleksibilnošću, naročito u dostavljanju finasnsijske pomoći od strane donatora

- Potreba da se uspostave strukture za koordinaciju i da se podele informacije, ali isto tako potreba za fleksibilnošću, kako bi se one menjale ukoliko se ukaže potreba
- Dok osnivanje posebne jedinice za implementaciju projekta ne podrazumeva punu upotrebu vladinih sistema i procedura, ona obezbeđuje zajednički usaglašen okvir koji vremenom može pružiti odskočnu dasku ka većem oslanjanju donatora na lokalne sisteme finansija i odgovornosti.

Studija slučaja: Jačanje nacionalnog statističkog sistema u Tadžikistanu

Katalizator promene

Tadžikistan, zemlja sa stanovništvom od 6.8 miliona i BDP od 2.1 milijarde USD, dobio je svoju nezavisnost 1991. godine. Ubrzo nakon nezavisnosti, usledio je građanski rat koji je prouzrokovao opsežnu fizičku štetu i doneo zemlji velike ljudske žrtve. Nakon što je sklopljen mirovni sporazum sredinom 1997. godine, Vlada je posvetila pažnju upravnim, ekonomskim i socijalnim reformama. Jedno od područja koje je Vlada želela da reformiše je nacionalni statistički sistem gde su delovali Državni statistički odbor (SSC) i njegova odeljenja na lokalnom nivou kao javne agencije zadužene za kompilaciju, kontrolu, obradu, analizu, agregaciju, diseminaciju i skladištenje statističkih informacija. U Tadžikistanu, za statistička pitanja je zadužen Zakon o Državnoj statistici, koji je usvojen 1997., a dopune i izmene su usvojene 2001. i 2003.

Razvijanje strateškog plana i implementacionog plana

U 2000. g, prvi koraci ka modernizaciji SSC-a najavljeni su trogodišnjim „Integralnim reformski programom“ statistike, koji se desio istovremeno sa Vladinim trogodišnjim planom ekonomske reforme. Vlada je odobrila Program koji je uključio takve aspiracije kao što su:

- Jačanje kvalifikacija osoblja
- Primena moderne tehnologije u prikupljanju i obradi podataka
- Primena modernih metoda za uzimanje uzoraka
- Široka upotreba naučno zasnovanih statističkih metodologija za procenjivanje i kalkulaciju
- Dokumentacija metapodataka za javnost

Neki od zadataka koji su opisani u planu bili su ispunjeni ili su samo delimično ispunjeni, ali mnogi od njih nisu završeni zbog nedostatka finansijskih sredstava. Godine 2002., SSC je tražio pomoć Svetske banke da unapredi svoje kapacitete i da pripremi statističku strategiju i srednjoročni akcioni plan i prijavio se za grant iz poverničkog fonda za Izgradnju statističkih kapaciteta (TFSCB). Banka je odobrila predlog granta i sporazum o grantu je potpisao 2003.

SSC je uspešno sprovela projekat i završila ga na vreme, 2005. Višegodišnji integralni statistički plan (MISP), koji je ekvivalent NSDS-a ili SMP-a, razvijen je za celokupni nacionalni statistički sistem, uključujući i relevantna područna ministarstva i agencije koje su obezbedile smernice u sledećih pet godina. U martu 2005., Vlada je odobrila MISP i tražila pomoć od Svetske banke u njegovoj implementaciji.

Svetska banka je odgovorila pozitivno i osnovan je projektni tim. Projektni tim Svetske banke i SSC izradili su projekat kao Specifični investicioni kredit, pod pokroviteljstvom STATCAP prilagodljivog kreditnog programa, kako bi unapredili statističke kapacitete putem sektorskog pristupa, koristeći MISP kao bazu za investicije. Priprema je počela kasno 2005. godine i banka je odobrila projekat u maju 2006. godine, koji je postao operativan u junu 2006.

Partnerski aranžmani

IDA je formirala partnerstva sa donatorima za pomoć SSC-u da sprovede projekat. DFID i SIDA predstavljaju druge glavne partnere u ovom projektu i obezbeđuju podršku sumama od 600,000 funti i 17.1 milion švedskih kruna, pojedinačno. Oba donatora su se složili da svoje doprinose stave u poverenički fond kojim rukovodi banka bez određivanja namena u implementaciji projekta. Tako je osnovan Poverenički fond za jačanje nacionalnog statističkog sistema Tadžikistana. Turska međunarodna agencija za saradnju (TICA), takođe, obezbeđuje sličnu podršku projektu u obliku

obučavanja u različitim oblastima statistike u Turskoj i pružanju kratkoročne i dugoročne pomoći stručnjaka. Impelementacija projekta biće, takođe, koordinisana i praćena od strane svih partnera putem združenih srednjoročnih pregleda, koji su već bili uključeni u administrativne sporazume sa partnerima donatorima.

Eurostat je još jedan partner u implementaciji projekta. Iako on nema direktnog doprinosa, Eurostat je dodelio 300,000 EUR za različite aktivnosti koje će se sprovesti u 2006. i koje su tesno povezane sa aktivnostima samog projekta. Projektni tim je, od samog početka, ostvario tesnu koordinaciju svih aktivnosti projekta sa Eurostatom. Osim toga, projektni tim je koordinisao projektne komponente sa IMF, FAO, UNICEF-om i Azijskom razvojnom bankom kako bi izbegao dupliranje i povećao efikasnost implementacije.

Sastanci sa svim relevantnim partnerima su održavani od samog početka.

Institucionalni i implementacioni aranžmani

Imajući u vidu činjenicu da projekat ima za cilj da unapredi celokupni statistički sistem zemlje, od njega se zahteva da obezbedi određeni nivo angažmana i podrške od strane raznih vladinih agencija i ministarstava. Kako bi ovo postigao, Vlada je ustanovila Odbor za upravljanje projektom (PSC). PSC uključuje Predsedničkog državnog savetnika o ekonomskoj politici (Predsedavajući), Predsednika SSC-a i zamenike Ministara u Ministarstvima finansija i pravde, koji su upoznati sa projektom, i šefa Jedinice za koordinaciju pomoći. PSC je odgovoran da:

- Osigura delotvornu među-odeljensku (među-ministarsku) interakciju i odlučivanje o među-odeljenskim (među-ministarskim) pitanjima;
- Usvoji planove implementacije projekta;
- Vršiti praćenje i evaluaciju napretka projekta na svakih šest meseci;
- Izveštava dva puta godišnje Vladu o statusu implementacije projekta i, ukoliko je to potrebno, daje preporuke o poboljšanju.

SSC će biti glavna izvršna agencija projekta i biće odgovorna za celokupno rukovođenje i implementaciju. Kako bi implementacija i dnevni projektni administrativni rad efikasno izvršavao, ustanovljen je Tim za koordinaciju projekta (PCT) od pet ljudi. SSC je zaposlio osoblje, uključujući i stručnjaka za rukovođenje projektima, stručnjaka za finansijsko rukovođenje, stručnjaka za nabavku i asistenta. Ova jedinica, specifično, koordinira dnevne projektne aktivnosti, rukovodi izveštavanjem i revizorskim aktivnostima i obezbeđuje usklađenost sa rukovodećim načelima i procedurama nabavke, rashoda i finansija. PCT podnosi izveštaje predsedniku SSC-a.

Projekat se sada (2007.) sprovodi od strane „twinning“ partnera, konzorcijuma koji se sastoji od pet veoma dobro razvijenih statističkih agencija (Nemačka, Švedska, Danska, Češka Republika i Slovačka). Iskustvo iz raznih projekata izgradnje statističkih kapaciteta koji su implementirani u drugim zemljama pokazalo je da bi „twinning“ aranžman između SSC-a i konzorcijuma predstavljao bolji pristup, umesto da se zaposli nekoliko konsultantskih firmi ili više pojedinačnih konsultanata. Dugoročno gledajući, očekuje se će ovo obezbediti izgradnju trajnog partnerstva, koje može nadživeti projekat.

Lekcije

Od samog početka, i SSC i Vlada uopšte uzet, demonstrirali su snažno vlansištvo nad projektom i pružile su svu potrebnu pomoć. Brzina pripreme je jasan indikator takvog pripadništva, gde su svi koraci izvršeni bez prepreka na obe strane. Još jedan indikator pripadništva i podrške je da je Vlada doprinela celokupnim projektnim troškovima sa 17% .

Treba, takođe, primetiti da je Nacionalna razvojna strategija (NDS) Tadžikistana, odobrena 2006., obratila posebnu pažnju na SSC i njegove odgovornosti u praćenju i evaluaciji prioriteta NDS-a.

Važno je primetiti da tim za projektnu koordinaciju nije nezavisna jedinica za implementaciju projekta (PIU), kao što je to slučaj u mnogim projektima koje finansiraju donatori. PCT će pomagati osoblju SSC-a u implementaciji projekta, ali oni neće sami sprovesti projekat. Ovo je u skladu sa smernicama koje je dala Pariska deklaracija o efikasnosti pomoći, sa politikom Svetske banke o aranžmanima za implementaciju projekata i sa udrženim preporukama Svetske banke/Azijske razvojne banke o portfelj pregledu učinka.

Studija slučaja: Višegodišnji integralni statistički programi u zemljama koje pristupaju EU

Procesi pristupanja Evropskoj uniji zahtevaju od zemalja da dostignu standarde za statističke rezultate u definisanim oblastima (acquis communautaire). Zemljama se pruža pomoć kako bi razvile tražene standarde, putem Višegodišnjeg integralnih statističkih programa (MISP), koji su jedna forma NSDS-a, i koji se primenjuju da bi se razvio nacionalni statistički sistem u svakoj zemlji. Implementacija MISP-a obuhvatala je godišnje radne planove zasnovane na prioritentim područjima, uključujući razvijanje statističke infrastrukture kao što su klasifikacioni sistemi zasnovani na međunarodnim standardima; tematska područja kao što su ekonomski, finansijski i socijalni statistički podaci; tehnike kao što je uzimanje uzoraka ili sezonsko prilagođavanje; i korisničko povezivanje putem boljih sistema diseminacije informacija.

U svakom području delovanja, vršila se godišnja procena usklađenosti sa EU zahtevima i prepreka ovom usklađivanju; planirani godišnji napredak; i očekivano stanje do kraja godine.

Ključ uspeha u ovim zemljama bila je politička volja za *acquis communautaire* kao delom procesa pristupanja; i dostupnost odgovarajućih finansijskih resursa i osoblja. *Acquis communautaire* je, takođe, obezbedio skup referentnih kriterijuma prema kojima zemlje treba da napreduju.

Lekcije

Ovaj primer pokazuje važnost snažnog vođstva i političke volje, kao i posedovanje jednog programa za implementaciju, koji je podržan na koordinisani način od strane donatora, naročito od Evropske Komisije.

Studija slučaja: Državne smernice za praćenje MEDSTAT aktivnosti⁹

Još jedan primer operativne prakse/instrumenta EC, koji doprinosi implementaciji sistemskog pristupa, jeste razvijanje državnih smernica kako bi se kreirao instrument za praćenje MEDSTAT aktivnosti. Smernice su tako osmišljene da se programske aktivnosti mogu predstaviti na sveobuhvatan, transparentan i jasan način i integrisati u Nacionalne strategije razvoja statistike (NSDS), uzimajući, pri tom, u obzir sve vanjske izvore podrške. Ovaj instrument nije ograničen na implementaciju MEDSTAT programa, on je dovoljno fleksibilan da prihvati sve aktivnosti povezane sa statističkim razvojem u zemlji, bilo da su one inicirane ili koordinisane od strane nacionalnih faktora ili uz spoljnu pomoći.

⁹ MEDSTAT je program regionalne statističke saradnje između Evropske unije i 10 mediteranskih zemalja partnera koji uključuje: Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Liban, Maroko, Palestinske vlasti, Siriju, Tunis i Tursku.

Bibliografija

Adrienne Brown, Mick Foster, Andy Norton, and Felix Naschold (2001). "The Status of Sector-wide Approaches," Overseas Development Institute Working Paper 142.

[Adrijen Braun, Mik Foster, Endi Norton i Feliks Nashold (2001.) "Status sektorskih pristupa", Radni dokument razvojnog instituta za inostranstvo 142.]

Canadian International Development Agency (2003). "CIDA Primer on Program-based approaches".

[Kanadska međunarodna razvojna agencija (2003.) "CIDA - početni priručnik o programski zasnovanim pristupima"]

United Kingdom Department for International Development (2007). "Guidance on Aid Instruments: a DFID Practice Paper".

[Odeljenje za međunarodni razvoj Velike Britanije (2007.) "Smernice o instrumentima pomoći: DFID dokument o praksi".]

European Commission (2003). "Guidelines for European Commission Support to Sector Programmes".

[Evropska komisija (2003.) "Smernice za podršku Evropske komisije sektorskim programima".]

European Commission (2007). "Support to Sector Programmes" in Tools and Methods series, guidelines number 2.

[Evropska komisija (2007). "Podrška sektorskim programima" u instrumentima i metodama, smernice broj 2.]

Foster M. (2000). "New Approaches to development Cooperation: What Can We Learn from Experiences with Implementing Sector-Wide Approaches?" ODI Working Paper 140.

[Foster M. (2000.) "Novi pristupi razvijanju saradnje: Šta možemo da naučimo iz iskustva u sprovođenju sektorskih pristupa?" ODI Radni dokument 140.]

Foster M. and Fozzard A. (2000). "Aid and Public Expenditure: A Guide" ODI Working Paper 141.

[Foster M. i Fozard A. (2000.). "Pomoć i javni rashodi: Priručnik" ODI Radni dokument 141.]

OECD, et al. (2004). *Marrakech Action Plan for Statistics*, Second International Roundtable on Managing for Development Results, Marrakech, Morocco

[OECD et al. (2004.) Marakeški Akcioni plan za statistiku, Drugi međunarodni okrugli sto o rukovođenju ka razvojnim rezultatima, Marakeš, Maroko.]

OECD (2006). *Harmonising Donor Practices for Effective Aid Delivery*. "Chapter 3: Sector-wide Approaches."

[OECD (2006). Usklađivanje donatorskih praksi za delotvorno dostavljanje pomoći "Poglavlje 3: Sektorski pristupi."]

Paris Declaration on Aid Effectiveness (2005).

[Pariska deklaracija o efikasnosti pomoći (2005.)]

PARIS21. "A guide to designing a National Strategy for the Development of Statistics"

[PARIS21. "Priručnik za izradu Nacionalne strategije razvoja statistike"]

PARIS21-Intersect-African Development Bank (2007). "Mainstreaming sectoral statistical systems in Africa: a guide to planning an integrated National Statistical System"
[PARIS21 – Intersektorska afrička razvojna banka (2007.) "Postavljanje sektorskih statističkih sistema u Africi u glavne tokove: priručnik za planiranje integralnog Nacionalnog statističkog sistema"]

Uganda Plan for National Statistical Development (2006)
[Plan nacionalnog statističkog razvoja Ugande (2006.)]

United Nations (1994). "Fundamental Principles of Official Statistics", UN Statistical Commission.
[Ujedinjene nacije (1994.) "Osnovni principi službene statistike" Statistička komisija UN-a]

United Nations (1999). "Some guiding principles for good practice in technical cooperation for statistics, UN Statistical Commission.
[Ujedinjene nacije (1999.) "Neki rukovodeći pricipi za dobru praksu u statističkoj tehničkoj saradnji" Statistička komisija UN-a]

World Bank and PARIS21 Secretariat (2007). "Scaling up investment in National Statistical Systems: a note on applying a system-wide approach to implementing National Strategies for the Development of Statistics".
[Svetska banka i PARIS21 Sekretarijat (2007.) "Srazmerno povećavanje u Nacionalnim statističkim sistemima: beleške o primeni sistemskog pristupa u implementaciji Nacionalne strategije razvoja statistike".]

Aneks 1: Šablon za aranžmane združenog finansiranja

1. Ciljevi programa i polje delovanja za aranžmane združenog finansiranja:
 - a. Upućivanje na ciljeve NSDS-a
 - b. Zajednički usaglašeni termini i procedure za podršku NSDS-u
 - c. Donatori će uspostaviti bilateralne aranžmane/sporazume koji su u skladu sa JFA
 - d. Podrška se zasniva na progresu implementacije, koji se meri usaglašenim indikatorima učinka

2. Odgovornosti i zastupanje:
 - a. Opisi odgovornosti Ministarstva/Kancelarije koja je odgovorna i zadužena za implementaciju NSDS-a i za rukovođenje finansijskim doprinosima donatora
 - b. Bilo koji specifični uslovi pre oslobađanja finansijskih sredstava
 - c. Donatori koji su opredeljeni za vodeće principe usklađivanja; i za predvidljivost (budžetske i druge) podrške
 - d. Opredeljenje za saradnju i podelu informacija

3. Doprinosi:
 - a. Obim i vremenska skala angažmana
 - b. Aranžmani za kanalisanje doprinosa, npr. u budžet (ukoliko je usklađen) ili na posebne bankovne račune (ukoliko nisu usklađeni sa budžetskim sistemom)

4. Konsultacije, odlučivanje:
 - a. Program i dogovori za redovne konsultacije, uključujući i predsedavanje
 - b. Potrebne informacije/izveštaji, od koga /kada
 - c. Ključne teme za diskusiju na konsultacijama
 - d. Aranžmani za beleženje rasprava
 - e. Procedure za sazivanje dodatnih sastanaka

5. Organizaciona struktura:
 - a. Strukture združenih odbora i odgovornosti
 - b. Vreme i svrha sastanaka
 - c. Učesnici i dogovori oko predsedavanja

6. Aranžmani oko izdataka (zavisno od toga da li su usklađeni ili nisu usklađeni sa budžetskim sistemom):
 - a. Zajednički mehanizam izdataka da se uskladi sa budžetom i potrebama gotovinskog prometa kako bi se NSDS sproveo
 - b. Donatori treba da odrede rokove izdataka u bilateralnim dogovorima
 - c. Uslovi pre izdataka
 - d. Procena učinka

7. Nabavka:
 - a. Pravila nabavke da se usklade ili sa vladinim pravilima ili drugim usaglašenim pravilima, smernicama i procedurama (zavisno od toga da li je usklađena ili nije usklađena sa budžetskim sistemom)

8. Izveštavanje:

- a. Vlada da obezbedi informacije o implementaciji NSDS-a, na osnovu indikatora učinka, npr. izveštaje o sprovođenju budžeta; finansijske izveštaje o implementaciji NSDS-a; revizorske izveštaje (ukoliko su usklađeni sa izveštavanjem Vlade ili sistemima za praćenje)
- b. Ili, određeni vremenki rok i sadržaj izveštaja o fizičkom i finansijskom napretku (koji omogućavaju poređenje budžeta sa stvarnim postignutim napretkom); doživljeni i očekivani problemi; druge informacije koje su relevantne za implementaciju

9. Pregled i evaluacija:

- a. Ukoliko je usklađena sa Vladinim izveštavanjem i sistemima za praćenje: zajednički proces pregleda za sve donatore, koji je usklađen sa Vladinim procesom pregleda; zajednički pregledi od strane Vlade i svih donatora koji olakšavaju procese u nacionalnom budžetu i prilagođavaju predloge dijalogu o načelnim smernicama i procesu odlučivanja donatora
- b. Ako usklađivanje nije izvodljivo: specifikacija vremenskih rokova i sadržaja zajedničkih pregleda / evaluacija, koliko je to moguće; konsultacije ukoliko neki pojedinačni donator treba da izvrši unilateralni pregled.

10. Revizija :

- a. Specifikovanje zahteva revizije
- b. Ukoliko je usklađena sa sistemom odgovornosti i zakonima Vlade; obezbeđivanje izveštaja
- c. Procedure ukoliko usklađivanje nije izvodljivo, npr. vlada može da sklopi ugovor sa nezavisnim revizorom, vremenski rokovi i priroda izveštaja; obezbeđivanje nezavisnog revizora prihvatljivo za donatore

11. Narušavanje:

- a. Aranžmani da se obustave rashodi u slučaju ozbiljnog nepoštovanja ili kršenja principa: sastanak sa drugim donatorima ili Vladom
- b. U slučajevim koji neuključuju direktnu budžetsku podršku, aranžmani da se obustave rashodi i potražuju sredstva koja su već prebačena; sastanak sa drugim donatorima i Vladom

12. Korupcija:

- a. Odredbe za osoblje i konsultante da se uzdrže od nuđenja i traženja poklona, kompenzacija ili drugih beneficija, koje mogu da se protumače kao nelegalni ili koruptivni čin

13. Modifikacija, pristupi, povlačenje donatora:

- a. Aranžmani za godišnji pregled/diskusije o implementaciji, primeni i efektivnosti procedura i JFA
- b. Aranžmani oko modifikacije
- c. Aranžmani učešća novih donatora
- d. Aranžmani za povlačenje/prestanak podrške (i sastanci za diskusiju)

14. Rešavanje sporova:

a. Konsultativni dogovori u slučaju bilo kakvih sporova

15. Stupanje na snagu:

a. Datum potpisa

Aneks 2: Šta je to programski zasnovan ili sektorski pristup?

Pristupi zasnovani na programu ili prema sektoru postoje duži broj godina i veoma se široko koriste za podršku razvoju u oblastima kao što su obrazovanje, zdravstvo i poljoprivreda. Široko prihvaćena definicija je da je to mehanizam za finansiranje jačanja kapaciteta i poboljšanja u pružanju usluga unutar određenog sektora gde „...sve značajne finansijske podrške politici jednog sektora i programi rashoda, pod vođstvom vlade, usvajaju zajedniči pristup unutar sektora i napreduju ka tome da se oslanjaju na vladine procedure za trošenje i odgovornost za sva sredstva.“¹⁰ Druge međusobno citirane karakteristike obuhvataju: pokrivanje celokupnog sektora; ujedinjen okvir politike; da lokalni učesnici vode proces; uključenje svih donatora angažovanih u sektoru; upotrebu zajedničkih aranžmana za sprovođenje; i minimalnu dugoročnu tehničku pomoć. Iako je izraz sektorski pristup ili SWAp korišćen u vezi sektora kao što su zdravstvo i obrazovanje, izraz programski pristup (PBA) je u skorije vreme korišćen kao zamena, naročito gde je pristup primenjen u širem programu kao što je ruralni razvoj.

Izrazi SWAp i PBA još uvek nisu široko primenjeni na projekte i programe za podršku statističkom razvoju, iako se za nekoliko projekata mislilo da uveliko potpadaju pod ovu definiciju, kao što to pokazuju primeri Tadžikistana i Kenije prikazanih u studijama slučajeva. Braun i ostali (referenca izložena ispod) naglašavaju da je glavna lekcija iz iskustva ta što je SWAp *pristup* finansiranju i sprovođenju projekata, a ne nacrt. Zajedničke karakteristike, možda, nisu prisutne u svim primerima i zaista mogu predstavljati poželjne ciljeve pre nego stvarno postojanje na terenu.

Šta je uključeno?

U osnovi, proces pomeranja programskog pristupa uključuje formulaciju strategije, koja je skupa i upoređuje se sa dostupnim finansijama, i pripremu detaljnog plana za sprovođenje, koji se utvrđuje u formi sporazuma sa izvorom finansija i obuhvata sistem praćenja izvršenja. Ove aktivnosti obično prolaze kroz određene iterativne procese. Tipično je da se aktivnosti ne dešavaju na linearan način i mogu se odvijati paralelno, a i ne moraju biti potpuno završene pre pokretanja programa. Važno je, takođe, napraviti razliku između samog pristupa, koji obezbeđuje osnovu za odnos između zemlje i donatora, i specifičnih finansijskih aranžmana. Većina postojećih programa obuhvataju veći broj različitih finansijskih aranžmana, koji zavise od stepena saglasnosti između vlade i njenih razvojnih partnera i između samih razvojnih partnera, troškova i koristi od različitih instrumenata, kapaciteta lokalnih agencija da dostave rezultate, i odgovornosti ovih agencija prema zainteresovanim stranama.

Važno je, takođe, primetiti da implementacija može da se protegne na niz godina i može obuhvatiti više od jedne faze donatorskog finansiranja. Treba, isto tako, primetiti da nije bitno da se sva finansijska sredstva obezbede tokom istog vremenskog perioda; veoma je verovatno da će podrška iz različitih izvora pratiti

¹⁰ Definicija je uzeta iz radnog dokumenta 142. "Status sektorskih pristupa", čiji su autori Adrijen Braun, Mik Foster, Endi Norton, i Feliks Nashold i koji je objavio Institut za razvoj u inostranstvu u januaru 2001. Ovo je veoma korisni referentni dokument o SWAps.

različite vremenske rokove, zavisno od finansijskih ciklusa donatora. Kontinuiranost i predvidljivost su, međutim, vrlo bitne.

Pregledi SWAp u drugim oblastima pokazuju da je vrlo važno za sve donatore koji podržavaju statistiku da budu uključeni u ranoj fazi i da učestvuju u razvoju strategije i njenoj implementaciji.

Koje su koristi?

Sveukupno, ovaj pristup ima potencijala da se direktnije usredsredi na rezultate koji su izvedeni iz sveobuhvatnih konsultativnih procesa. Potencijalne koristi koje proizlaze iz dobro dizajniranog i sprovedenog sektorskog programa mogu se uvrstiti pod tri glavna naslova:

- Prvo, snažnija državna svojina i vođstvo podrazumeva veću verovatnoću za uspeh i određene koristi, uključujući održavanje poboljšanih institucionalnih kapaciteta.
- Drugo, sposobnost bavljenja glavnim pitanjima sa kojima se sektor suočava na jednoj sveobuhvatnoj osnovi trebalo bi da vodi racionalnijem određivanju resursa.
- Treće, postoje važni dobici u efikasnosti koji proizilaze iz smanjenih troškova izveštavanja i transakcija i izazivaju manje dupliranje.

Koji su troškovi?

Programski baziran i sektorski pristupi su neizbežno kompleksniji nego nezavisni razvojni projekti i otuda je vreme i napor koji su potrebni za njihovu pripremu daleko značajniji. Ovo može imati važne implikacije kada postoji potreba da se proizvedu brzi rezultati kako bi se održala sila reformske inercije. Potreba da se postigne sporazum sa zainteresovanim stranama i svim donatorskim partnerima može otežati konsultativni proces i skoro sigurno će zahtevati više vremena. Teret na vodećoj vladinoj agenciji je veliki i ključni kriterijum uspeha je da ta agencija ili poseduje kapacitete da vodi proces ili joj se može pomoći kako bi stekla takve kapacitete.

Aneks 3: Primena Pariske deklaracije o efikasnosti pomoći za finansiranje investicija u statistici¹¹

Pariska deklaracija o efikasnosti pomoći, usvojena 2. marta 2005, međunarodni je sporazum potpisan od preko sto ministara, šefova agencija i ostalih visokih zvaničnika. Oni su se obavezali ispred svojih zemalja i organizacija da će uvećati svoje napore ka harmonizovanju, usklađivanju i upravljanju svojim programima pomoći radi postizanja merljivih rezultata, koristeći nadgledane mere i pokazatelje napretka. Deklaracija, naročito, obavezuje potpisnike na pet principa:

- Vlasništvo, gde zemlje partneri vrše uspešno vođstvo nad svojom politikom razvoja i strategijama i aktivno koordinišu mere razvoja;
- Usklađivanje, gde donatori zasnivaju svoju celokupnu podršku nacionalnim razvojnim strategijama zemalja partnera, njihovim institucijama i procedurama;
- Harmonizacija, radi osiguravanja da su mere donatora usklađenije, transparentnije i kolektivno uspešnije;
- Rukovođenje ka rezultatima, kada su resursi i način odlučivanja poboljšani radi stvaranja opipljivih rezultata; i
- Uzajamna odgovornost, radi osiguravanja da su donatori i partneri odgovorni za rezultate razvoja.

Statistika je veoma važna za sprovođenje i nadgledanje Pariske deklaracije zbog toga što su podaci nacionalnih statističkih sistema neophodni za podršku odlučivanju radi postizanja razvojnih rezultata i jedan su od glavnih mehanizama za nadgledanje napretka. Takođe je veoma važno, međutim, da se razmotri kako se ovi principi mogu primeniti na programe i projekte koji podržavaju izgradnju statističkih kapaciteta i, naročito, osigurati da su oni srž bilo koje inicijative koja ima za cilj srazmerno povećavanje podrške donatora.

Postoje snažne veze između Marakeškog akcionog plana za statistiku, Osnovnih principa Ujedinjenih nacija za zvaničnu statistiku i Pariske deklaracije. Da sumiramo, primenjivanje načela Pariske deklaracije za srazmerno povećavanje investicija u nacionalnim statističkim sistemima podrazumeva sledeće:

- Vlasništvo podrazumeva da zemlje u razvoju imaju efektivno vlasništvo i vodeću ulogu u razvijanju svojih nacionalnih statističkih sistema; i da donatori to poštuju.
- Usklađivanje donatorske podrške za statistiku se dešava kada zemlje u razvoju pripreme i sprovedu efektivne strateške okvire i radne programe za nacionalni

¹¹ Deo dokumenta upravljačkog odbora PARIS21: „Uloge partnera u ostvarivanju dnevnog reda PARIS21“, april 2007

statistički razvoj (NSDS-a ili slično) i kada donatori obezbede tehničku i finansijsku podršku unutar konteksta ovih NSDS-a.

- Harmonizacija zahteva od zemalja u razvoju da preuzmu vodeću ulogu u koordinisanju donatorske pomoći i da donatori harmonizuju svoje aktivnosti kroz dobro planirane i dobro koordinisane projekte i programe.
- Rukovođenje ka rezultatima znači da NSDS moraju biti napravljeni ne samo da stvore bolje statističke podatke i pokazatelje, već i da osiguraju da se ovi rezultati koriste kao podrška odlučivanju zasnovanom na dokazima.
- Uzajamna odgovornost znači da se i zemlje u razvoju i donatori slažu da nadgledaju sprovođenje i rezultate NSDS-a unutar okvira uzajamne odgovornosti, prepoznavajući da razvijanje održivog statističkog sistema može potrajati duže vreme. Svi partneri moraju da se slože o tome koji su pokazatelji i ciljevi potrebni za nadgledanje prikupljanja podataka, stvaranje rezultata, postizanje širih rezultata i uticaj bolje statistike i uspešnijeg statističkog sistema. Dogovor je takođe potreban o ciljevima koji treba da se postignu i koje mere moraju da se preduzmu kada se utvrdi da sprovođenje ne ide po planu.

Učešće različitih partnera u srazmernom povećavanju podrške statistici i primanjivanju tih načela je sažeto u sledećoj tabeli:

Partneri	Potrebe	Uloge	Učešće
Kreatori politike u zemljama u razvoju	Statistika sa dobrim kvalitetima	Odluke zasnovane na dokazima. Podrška i finansiranje. Korišćenje statistike.	Prepoznavanje važnosti statistike. Obezbeđivanje adekvatnog i predvidljivog finansiranja. Podrška nezavisnosti statističkih agencija.
Statističari u zemljama u razvoju	Motivisani kadar kvalifikovanih statističara. Visoka politička podrška. Resursi. Standardi. Tehnička pomoć.	Vizija i strategija za NSS. Relevantna, kvalitetna statistika	Ojačavanje vođstva i rukovođenja. Bolja koordinacija NSS-a. Sprovođenje odgovarajućih tehničkih saveta i najbolje prakse.
Kreatori politike u zemljama OECD-a i donatorske agencije	Kvalitetna statistika	Odluke zasnovane na dokazima. Zalaganje za statistiku. Korišćenje podataka. Finansijska pomoć.	Isticanje rezultata u programima pomoći. Fokusiranje na izgradnju statističkih kapaciteta kao i na

Partneri	Potrebe	Uloge	Učešće
			potrebe za podacima. Bolja koordinacija donatora. Dijalog o tome kako će se meriti napredak u razvoju.
OECD statističari	Podrška nacionalnih agencija za pomoć	Zalaganje za statistiku. Razvijanje metodologije. Savetovanje i obučavanje.	Odslikava ulogu tehničke pomoći u NSO ciljevima. Prepoznaje potrebu i ograničenja procedure prikupljanja podataka.
Međunarodni/regionalni kreatori politike i donatori	Kvalitetna statistika	Zalaganje za statistiku. Korišćenje statistike. Finansiranje.	Usvajanje rezultata u humanitarnim programima. Fokusiranje na izgradnju statističkih kapaciteta kao i na potrebu za podacima. Koordinisanje pomoći.
Međunarodni/regionalni statističari	Kvalitetna državna statistika. Resursi.	Zalaganje. Međunarodni standardi. Uporedljivi državni podaci. Tehnička pomoć.	Fokusiranje na izgradnju statističkih kapaciteta kao i na trenutne potrebe za podacima. Fokusiranje na nacionalne prioritete. Bolja koordinacija između agencija.
Analitičari, itd	Kvalitetna statistika	Povećavanje svesti. Tehnički i finansijski resursi.	Veća posvećenost proizvođačima podataka i sistemima upravljanja.